

Primorski dnevnik

Leto XIV - št. 225 (4070)

TRST, nedelja 21. septembra 1958

Cena 30 lir

Formoza in LR Kitajska

«Kvemoj nima nobenega opravka z invazijo Formoze in z njeno obrambo», piše znani ameriški novinar Walter Lippmann, ki večkrat pove pravo mnenje ameriške vlade

V preteklih dneh je postalo povsem očitno, da imajo vojne operacije rdece Kitajske okrog Kvemoja omejene cilje in da jih Kitajci natančno nadzorujejo, da se ne prav tako dobro preračunane. Po dveh tednih bombardiranja je Kitajska dokazala, da je sposobna blokirati Kvemoj in je prisilila Čangajskovo vlado na priznanje, da bi bil Kvemoj brez ameriške intervencije obkrožen in zati. Zaradi tega je bil predsednik Eisenhower prisiljen na odločitev, ki jo najraje ne bi bil sprejel. Amerika ter ves svet pa sta morala ugotoviti, da bi mogli biti prisiljeni vstopiti v borbo za to, da bi podprli neko fikcijo: namreč mnenje, da je Kvemoj neobhodno potreben za obrambo Formoze.

Ko je Čuenlaj zabeležil v svojo korist te ugotovitve, ki so očitno pokazale Čangajskove slabosti in težavni položaj Amerike, je za nekaj dni prenehal z vojaškimi pritiski, ter predložil pogajanja z ZDA. Predsednik Eisenhower je hitro izkoristil to priliko, da bi se izognil stranski perspektivi vojne za Kvemoj.

Tisto, kar je navedlo Čuenlaj, da je predložil pogajanja, je bila po mnenju nekaterih odločitev, ki jo je povedal gospod Dulles v Newportu: da se bodo ZDA borile za Kvemoj. Toda kdor tako pretvarja, po mojem mnenju, ne razume osnovne pomena politike rdece Kitajske do Čanga in do ZDA kot Čangovih zaveznikov. Ko rdeca Kitajska proglasi, da dela vsak trenutek, da hoče osvoboditi Formozo, potem to še ne pomeni, da se hoče na Formozo izkrcati in jo zavzeti. To pomeni le, da bo na Formozo prišlo do revolucije proti Čangu ali pa proti njegovemu nasledniku, in da bo na ta način Formozo iztrgana iz ameriške vplivne sfere.

Po drugi strani pa smo mi, ker nismo znali od-

govoriti na dogodke take vrste, osredotočili vso našo pozornost na obrambo Formoze proti tistemu, kar se ne more zgoditi in kar se ne bo zgodilo nikoli, t. j. proti invaziji in zavzemanju otoka. Z vojaškega vidika je to absurd. Formozo loči od Kitajske sto milj nevarnega morja. Rdeca Kitajska nima brodogradnje, medtem ko je ameriško brodogradništvo ogromno: in kitajski ter ruski komunisti niso norci. Zakaj koncentriramo svojo pozornost na fiktivni problem obrambe Formoze? Zaradi tega, ker je predsedniku tako naročil kongres. In vse, kar želi gospod Dulles storiti na tistem področju, t. j. predvsem obdržati prestiž Čangovega režima, se mora opravičiti, kot da je na kak način povezano z obrambo Formoze.

Na Kvemoju torej ni glavno vprašanje vedeti, če bodo komunisti lahko razpotali z otokom kot odskočno desko za invazijo na Formozo.

Kvemoj nima nobenega opravka z invazijo Formoze in z njeno obrambo, ne glede na dejstvo, da je Čang preselil na Kvemoj eno tretjino svoje vojske. Če jo izgubi, bi ga ostanek njegovih čet, ki je na Formozi, lahko pobil. Evo, kako je Čang spravljal v neroden položaj gospoda Dullesa na Kvemoju: če bo izgubljen Kvemoj, bo izgubljena vojska in z njo Formoza. Če bo izgubljena Formoza, bo izgubljen ves azijski Jugovzhod, itd. itd.

Vse to pa je posledica dejstva, da se je gradila politika na lažni podlagi: ni res, da se rdeca Kitajska pripravlja na vojaško zasledbo Formoze; ni res, da so obalni otoki vezani na Formozo; da ne govorimo o se mnogo bolj lažni trditvi, da se prava kitajska vlada nahaja na Formozi in da se bo nekega dne vrnila na kontinent.

Ameriška politika v Vzhodni Aziji je postala konservativna in ima zna-

čaj operacij v zaledju ter polaga vse na Čangovo vlado na Formozi. Po uradnih izjavah smo sprejeli določene obveznosti v položaju, v katerem sta naš vpliv in naš prestiž v Vzhodni Aziji odvisna od starega načelnika slabotne vlade, ki so jo s kontinenta zapodili. In sedaj smo tako zelo obvezani, da nam ni niti v naši notranjosti dovoljeno razmišljati, se manj pa javno proučiti, kaj se bo zgodilo na Formozi tistega dne, ko bo Čang odšel. Iskrena diskusija o takih realnih možnostih (pravijo), bi demoralizirala Čangovo vlado. In tako je naša diplomacija v Vzhodni Aziji paralizirana.

V diplomatskem sklopu komunističnega sveta rdeca Kitajska lahko ravna na podlagi prepričanja, da se bo morda Formoza s kontinentom pogodila. Toda mi nimamo nikakršnih idej glede prihodnosti, ki bi nam služile kot izhodiščne točke. Branim Čanga in smo od njega odvisni.

Toda Čang ni nesmrten: vsekakor je res, da nam ne pusti, da bi diskutirali o tem, kaj se bo zgodilo po njem. Mi smo torej nesposobni, da bi predlagali karkoli v smislu neke konstruktivne politike. Vse, kar lahko storimo, je to, da podpiramo Čanga do tistega dne, ko ne bo več za podpiranje nobenega drugega Čanga, ki bi ga na-čimestili.

Naši odnosi s Čangom so klasičen primer, najlepši v naši zgodovini, zaveznikstva, ki je dejansko svincena kroga na nogah. Tako zaveznikstvo, ki tako paralizira, je daleč od tega, da bi bilo — kot trdijo uradni zagovorniki — neobhodno potrebno za naš prestiž in naš vpliv. To zaveznikstvo pomeni ogromen pasiv, zaradi katerega prav gotovo nenehno izgubljamostvo in zaupanje naših prijateljev, čeprav nas ne vleče v vojno.

WALTER LIPPMANN

Nenadna zaostritev med ZDA in SZ v zvezi s formosko krizo

Eisenhower vrnil pismo Hruščevu, «ker je žaljivo»

Pismo bodo danes vrnil v Moskvi s spremno noto - Sestanek v Varšavi odložen na jutri - Izjava kitajskega zunanjega ministra

WASHINGTON, 20. — Predsednik Eisenhower je zavrnil pismo, ki mu ga je poslal Hruščev v zvezi z Daljnim vzhodom, čes da je «nesprejemljivo», ker je žaljivo in vsebuje nedopustne grožnje. Zato je Eisenhower dal navodila amerišnemu odpravniku poslov v Moskvi, naj pismo vrne sovjetskemu vladi.

Posebna izjava, ki jo je objavila Bela hiša, pravi, da je ameriški odpravnik poslov v Moskvi Richard Davis dobil navodila, naj pismo vrne Sovjetski zvezi jutri zjutraj.

«Pismo Hruščeva, je rečeno v sporočilu Bele hiše, je polno lažnih obtožb. Sestavljeno je v žaljivem in nezmeren tonu. Spušča se v osebnostne napade, vsebuje nedopustne grožnje. Zaradi tega je pismo nesprejemljivo na podlagi sedanjih mednarodnih običajev. Zato je bilo zavrnjeno in ameriški odpravnik poslov v Moskvi je dobil navodila, naj pismo vrne sovjetskemu vladi.

Poleg omenjenega sporočila je predstavniki Bele hiše podali sledečo izjavo: «Pismo Hruščeva, ki ga je predsednik zavrnil, je govorilo o resnem položaju na področju Formoze, odkar so kitajski komunisti 23. avgusta začeli svojo ofenzivo. Hruščev je zahteval, naj se

ZDA iščejo sedaj mirno rešitev sedanje krize z razgovori v Varšavi. «Toda ni lahko pogajati se, dodaja izjava, pod grožnjami, kakršne sedaj izreka Sovjetska zveza. Mi globoko obžalujemo take grožnje».

Nacelnik tiskovnega urada Bele hiše je izjavil, da bo ameriški državni departma vrnil pismo Hruščevu s spremno noto.

Zavrnitev pisma Hruščeva je dejanje, ki ima malo pri-merov v zgodovini diplomatskih odnosov. To pomeni, da ameriška vlada ne sme imeti nobenega opravka s sovjetsko vlado v sedanjem sporu s Kitajsko. To dejanje negativno vpliva tudi na nadaljnja pogajanja za prekinitev jedrskih poskusov in tudi na napovedane razgovore o sredstvih za preprečitev nenadnega napada. b) ZDA odklanjajo Sovjetsko zvezo, kot morebitni «mošta» v pogajanjih s Kitajsko. V zadnjem pismu je Eisenhower pozval Hruščeva, naj pomirjevalno vpli-

va na kitajsko vlado. c) Povečanje možnosti, da formoska zadeva pride pred Združene narode in da bo ZDA izkoristile priliko, da obsojijo SZ odgovornosti pri anapadnih dejanjih Kitajske.

V Varšavi pa so objavili skupno poročilo, ki pravi, da bo prihodnji sestanek obeh poslanikov nastopil jutri, žele v ponedeljek popoldne. Agencija «Nova Kitajska» pravi, da je bil sestanek odložen iz upravnih vzrokov.

Omenjena agencija je objavila tudi izjavo kitajskega zunanjega ministra, ki pravi, da je Dullesov govor v Zdrženih narodih »zelo razjezila kitajsko ljudstvo, izjava pravi daje, da kitajska vlada mnogo upa v sedanje razgovore v Varšavi, toda Dulles je izjavil, da namerava predložiti zadevo Zdrženim narodom. Dalje pravi izjava, da je bila kitajska republika krivično prikrajšana, kar se tiče njenegega položaja v OZN. Zato ni mogoče drugeče nego dvomiti v iskrenost ZDA glede kitajske ameriških razgovorov.

Minister je dalje izjavil: «Kitajsko ljudstvo je odlo-

čno pridobilo Kvemoj in Macu in nobena sila na svetu ga ne bo mogla ustaviti. Nato dodaja, da ne bo mogoče odpraviti groženj na področju ob kitajski obali, dokler ta dva otoka ne prideta pod kitajsko oblast. «Zato so vojaške operacije proti Čangajskovim četam na Kvemoju in Macuju povsem opravilene in prirebe».

Izjava pravi zatem: «Nepotost v Formoski ožini je rezultat ameriškega imperialističnega napada proti naši državi. Glavno vprašanje za odpravo napotosti na področju ni tako imenovane ustavitve sovražnosti, pač pa umik ameriških čet s področja Formoze. Med Kitajsko in ZDA ni spopada, zato ni mogoče govoriti o tako imenovani ustavitvi ognja. Kar se tiče oborožene spopada med Kitajsko in Čangajskovimi četami, pa ni nikoli prenehal od časa osvoboditve vojne in ni bil nikoli vzrok mednarodne napotosti».

Končno poudarja kitajski zunanji minister, da je osvoboditev Formoze kitajska notranja zadeva, in da bo napetost ostala, dokler se ameriške čete ne bodo umaknile. Na koncu pravi, da Kitajsko ljudstvo sicer goreče želi mir, toda ne bo podleglo pred grožnjami imperializma, ter bo s pomočjo socializma, borb in ob podpori mirujočih narodov končno popolnoma zmagovalo.

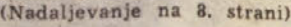
Agencija je tudi sporočila, da je danes ameriških vojskih ladij prišlo v kitajske teritorialne vode ob otokih pokrajine Fukien. Štirinameriška lovski letala pa so prekršila kitajski zračni prostor okoli otokov Amoj in Kvemoj. Zaradi teh kršitev izreka kitajsko zunanje ministrstvo sovm resno opanostranilo proti ZDA. V četrtak je pekinški radio sporočil, da se je demonstracija udeležilo 320 milijonov ljudi. Agencija «Nova Kitajska» je danes sporočila, da se je naš sto tisoč mladenkov na otokih Cusan pridružil rednim enotam vojske. Ti otoki so severno od Formoske otočine, 160 km južno od Sangaja.

Marjana: «Kaj pa je to?»
De Gaulle: «Nič hudega, čisto navadna konkurenčna zadeva!»

FILIPPO ORSINI

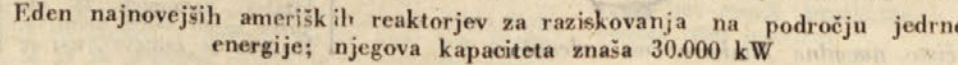
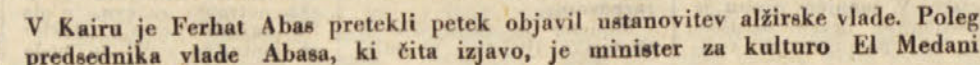
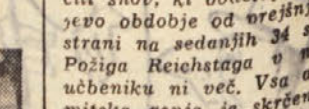
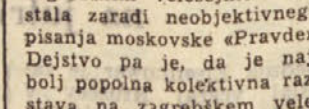
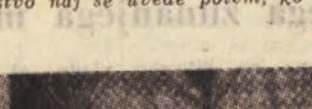
ki je o njem po časopis-
ju toliko govora v zvezi
z njegovimi odnosi za
angleško filmsko igralko
Belinda Lee, se bo moral
zagovarjati pred sodi-
ščem, ker ga — zaradi
teh odnosajev — toži
gralkin mož.

skupinah, hkrati pa še posebno skupino misovcev, ki nastopajo pod znakom PNL (Partito nazionale del lavoro). Volilni znak Neodvisne socialistične zveze je na glasovnici na 5. mestu.

— da je 30-letnemu Fran-
ku Rosenblattu uspelo iz-
lati svojevrstno elektronsko
napravo, ki naj bi zamen-
jalo človeške možgane. Ta elek-
tronska naprava ni kot ob-
ičajne tovrstne naprave, ki
se lahko tudi uči, izveja sk-
ipe in prevaja teke. Stroko-
njaki ga zelo hvaležno čes-
to po kakovosti bistveno ra-
likuje od ostalih tovrstnih
elektronskih naprav. Vendar
se zdi nemogoče, da bi ko-
maj 5000 posebnih elektronskih
modulov nadomestilo 10 milij-
ard celic, kolikor jih ima
jo človeški možgani.

tih vrtnic, ki je eno
vrtnico imenoval »ato
bomba«. Vrtnice ni
nikakor prodati. Ko pa
zamenjal ime, so pien
cvet ljudje radi kupovali.

Protijugoslovanska vloga časopisa «Problemi miru in socializma»